

DRIEDUBBEL 'GENAAID' HOUDT BETER

Afvalbedrijven zijn vaak verbaasd dat bij overtreding van milieuwetgeving of vergunningvoorschriften zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk wordt gehandhaafd. De verbazing slaat meestal over in verontwaardiging als de directeur of medewerkers in persoon zelf ook strafrechtelijk kunnen worden vervolgd.

Samenloop van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving is echter, met uitzondering in het geval van een bestuurlijke boete, altijd mogelijk (HR 30 januari 1996, M&R 1996, 47). Het strafrecht bestraft een overtreding en het bestuursrecht richt zich op het ongedaan maken van een overtreding of het voorkomen van herhaling. En, anders dan in het bestuursrecht, worden in strafzaken veel vaker ook de leidinggevenden vervolgd. Het is mijn ervaring dat het aanspreken van leidinggevenden steeds vaker voorkomt. Zeker bij *spills* en lozingen en als sprake is van herhaling van overtredingen. Het lijkt erop dat de overheid, onder het mom van driedubbel 'genaaid' houdt beter, meent dat dermate veel druk nodig is om het nalevingsgedrag te verbeteren.

Druk op nalevingsgedrag

Illustratief zijn de recente strafzaken tegen het recyclingbedrijf Reiling te Sterksel en enkele van zijn medewerkers, waarin op 17 maart 2015 door de rechtbank uitspraken zijn gewezen (NL:RB0BR:2015: 1372, 1373, 1374, 1375). De rechtbank achtte bewezen dat er sprake is geweest van overtredingen van de Wabo, de Waterwet en de vergunningvoorschriften. Er was namelijk gedurende meerdere maanden overtollig water uit bassins geloosd op de wasplaats, terwijl dat verontreinigde water met een tankauto voor verwerking afgevoerd had moeten worden. Ik

laat de feiten en de bewezenverklaring voor wat zij zijn, maar ik sta stil bij de uitspraken op het punt van de gedachte directeur en medewerkers. Het bedrijf en één van de medewerkers zijn veroordeeld tot het betalen van een geldboete. Twee andere medewerkers en de directeur zijn vrijgesproken. De veroordeelde medewerker was degene die het water daadwerkelijk loosde op de wasplaats. Ten aanzien van de vrijgesproken personen oordeelde de rechter dat er geen sprake is van medeplegen. Niet is bewezen dat deze personen zelf enige handeling hebben verricht. Ook is het de rechtbank niet gebleken dat op zodanig nauwe en bewuste wijze is samengewerkt met een ander dat daarom gesproken kan worden van medeplegen. Voor deze medewerkers rest de vraag of zij kunnen worden aangemerkt als opdrachtgever of feitelijk leidinggever.

Of daarvan sprake is, beantwoordt de rechter aan de hand van de zogenaamde Slavenburg arresten van de Hoge Raad. In het arrest Slavenburg I is bepaald dat sprake is van feitelijk leidinggeven als men van de verboden gedraging op de hoogte was (HR 19 november 1985, NJ 1986, 125/126). Het gaat dan om persoonlijke en werkelijke wetenschap. In het arrest Slavenburg II is die lijn genuanceerd (verruimd!). Feitelijk leidinggeven is ook maatregelen achterwege laten om de gedraging te voorkomen, mits de verdachte bevoegd is en zich ervan bewust is dat de gedragingen

zich kunnen voordoen. Met andere woorden: voorwaardelijke opzet en in staat om in te grijpen (HR 16 december 1986, NJ 1987, 321/322). Uit de uitspraken van de rechtbank blijkt dat dit niet eenvoudig valt te bewijzen.

Lastig te bewijzen

In de zaken tegen de uiteindelijk vrijgesproken medewerkers – één daarvan was de operationeel manager die verantwoordelijk is voor de wijze van het uitvoeren van werkzaamheden – acht de rechtbank niet bewezen dat de verdachten van de verboden gedraging op de hoogte waren, of daarvan op de hoogte hadden kunnen of moeten zijn. Ten aanzien van de directeur voegt de rechtbank daaraan toe dat niet is gebleken dat hij zich min of meer bewust onwetend heeft gehouden voor het feit dat in strijd met de vergunning werd gehandeld.

Gelet op het benodigde bewijs voor een veroordeling van medewerkers als opdrachtgever of leidinggever zal driedubbel 'genaaid' houdt beter niet zomaar aan de orde zijn. Maar ik sluit niet uit dat reeds het doen van een poging daartoe zo afschrikwekkend is, en de persoonlijke consequenties dermate ingrijpend zijn, dat reeds daardoor het nalevingsgedrag wordt verbeterd. Zou dat de opzet zijn? ■

Stijn Boot

Mr. Stijn Boot is advocaat bij Boot Haeser Walraven Advocaten in Rotterdam. Telefoon: 010-2179330, e-mail: boot@bhwadvocaten.nl.